

PROJEKTEERIMISBÜROO

ADAMS GRUPP OÜ

PROJEKTEERIMISTÖÖDE JA EHTUSJÄRELEVALVE
TEGEVUSLITSENTS nr. EE-5974
ELEKTRIVARUSTUSE PROJEKTEERIMISE
LUBA nr. 549-1

Saare maakond
Lümanda vald
Karala küla

**RANDELI JA LIIVA-TOOMUSE
MAAÜKSUSTE DETAILPLANEERING**

Tellija:
OÜ Plusteam
Mustamäe tee 3, Tallinn
Tel: 06 566 795

Projekteerija:
ADAMS GRUPP OÜ
Kauba 12, Kuressaare
Tel: 045 57 691

Kuressaare
juuni 2000

ADAMS GRUPP OÜ

Ärireg. nr. 10373771

Kauba 12
90012, Kuressaare
e-post: adamson@tt.ee

Tel. (045) 36287
Fax (045) 57065
GSM (051) 41138

Hansapank
a/a 22101100812
Eesti Ühispank
a/a 10022031794007

Alates 13. sajandi lõpust tuli kihelkonna piiridesse elama hulk rootslasi, kes hiljem segunesid kohalike elanikega. Nende omaaegsest siin elamisest annavad tunnistust sellised kohanimed nagu Rootsiküla, Kotlandi jt.

Valla territooriumile rajati mõisaid: Pilguse (1558), Lahetaguse (1571), Kuusnõmme (16.saj. teisel poolel), Karala, Kotlandi, Atla jt.

1819.a. vabastati Liivimaa talupojad pärisorjusest. Seoses sellega said talupojad priinimed. 19. sajandi lõpul ja 20. sajandi algul hakati esimesi talusid päriseks ostma.

1904.a. avati Viidu külas Audakul pidalitõbiste varjupaik. Varjupaik töötas 1946. aastani.

1930nate aastate teisel poolel hakkas külaelu hoogsalt arenema. Esialgu moodustati vallas 11 kolhoosi, üks neist Saare Kalur Karalas ja Austlas.

1944. a. sügisel okupeeris NL Eestimaa 47 aastaks.

Peale Eesti iseseisvumist alustati maareformiga. 1998.a. 1.jaanuari seisuga oli vallas 77 talumajapidamist, lisaks nendele veel nn. elanike majapidamised.

Rootsi võimude poolt rajati 17.sajandi teisel poolel **Karala riigimõis**. Mõisale kuulusid peale lähedalasuvate Karala ja Austla külade veel Koovi ja Riksu küla. 1869.a. mõisamajapidamine likvideeriti ning maa jagati talupoegadele. Mõisahoonetest on säilinud vaid endine viinaköök, mis on elumajaks ümber ehitatud. Alles on veel ka täiesti hooldamata tiik. Endiste mõisahoonete kohal asuvad karjalaudad.

2.2 Lähteolukord

Planeeritava maa-ala moodustavad kaks katastriüksust, mis on kantud kinnisturaamatusse.

Registriosar nr.	Nimetus, asukoht	Katastritunnus	Sihtotstarve	Pindala	Omanik
6937	Randeli, Karala küla, Lümända vald, Saare mk	44001:002:0192	Maatulundusmaa	18,53 ha	Plusteam OÜ
5670	Liiva-Toomuse, Karala küla, Lümända vald, Saare mk	44001:002:0187	Maatulundusmaa	8,04 ha	½ mõttelises osas Vello Liiv; ½ mõttelises osas Plusteam OÜ

3. PLANEERITAVA ALA ASUKOHT JA OLEMASOLEVAD TINGIMUSED

3.1 Planeeritava ala asukoht

Planeeritav maa-ala paikneb Ülbaku lahe ääres Karala külas, Atla poolsaarel, Lümanda valla territooriumil. See on Saaremaa üks läänepoolsemaid asulaid.

Rannal seistes paistab mõnesaja meetri kaugusel 18 ha suurune saar – Naistekivimaa.

Lümanda valla administratiivkeskuseks on samanimeline küla. Valla pindala on 199 km². Elanike arv vallas on 950 inimest. Kokku on vallas 397 majapidamist, neis 18 ametlikku talumajapidamist.

3.2 Looduslikud tingimused

Planeeritav maa-ala paikneb rannikumadalikul. See on valdavalt tasane ala, mille pinnamoodi kohati ilmestavad aluspõhjalised kühmud, madalad moreenseljaked, rannavallid ja soised lohud. Paese aluspõhja peal on siin väga õhuke pinnakate, mis kohati hoopis puudub.

Alal on tüüpiline lookadastiku kasvukoht. Koos karjatamise pideva vähenemisega on kadastikud kasvanud väga tihedaks.

Mullatüpoloogiliselt valdavad määrava tunnusena loo-liivsavi mullad pael.

Mereäärne ala on avatud tuultele.

Saarte metsade valdkond - loometsade valdkond - on Eesti ainulaadsemaid maastikke.

3.3 Geoloogilised tingimused

Nagu kogu Saaremaa, nii ka Lümanda valla aluspõhi koosneb sadu miljoneid aastaid tagasi kujunenud mitmesugustest settekivimitest, mida üldiselt nimetatakse paeks ehk paekiviks ja kohalik rahvas nimetab ka pangaks.

Aluspõhja peal on õhem või paksem pinnakate, mis koosneb murenenud kivimitest, mitmesugustest liivadest, savist, paeklibust ja soostunud aladel ka turbast.

Karala küla ümbruses on pinnakatte paksus vaid mõni sentimeeter või puudub hoopis. Need on loopealsed, ka alvarid.

3.4 Olemasolev insenervarustus

Planeeritaval maa-alal insenervarustus puudub.

4. PLANEERIMISLAHENDUS

4.1 Üldlahendus

Planeerimislahenduse eesmärgiks on hoonestusõiguse seadmine tundlikule rannakarjamaale.

Planeerimislahenduse juures on arvestatud järgmiste asjaolude piirangute ja printsiipidega:

- 200 m laiune ehituskeeluvöönd merepiirist;
- kasutada ära olemasolevat pinnaseteed teedevõrgu rajamiseks;
- säilitada võimalikult looduslik keskkond ja olemasolevad kiviaiad;
- moodustada hoonetegrupid;
- planeerida optimaalne sõiduteede võrk, milline tagab lokaalsed juurdepääsud kõikidele kruntidele ja vastab tuletõrjenõuetele;
- tagada jalakäijate ja jalgratturite pääsuh rannale, ilma suvemajade omanike rahu rikkumata.

4.2 Maakasutus

Planeeritava maa-ala sihtotstarve on maatulundusmaa (M), vähemal määral elamumaa (Sk), transpordimaa (L) ning üldmaa (Üm).

Jrk. nr.	Krundi nimetus	Krundi suurus ha	Krundi funktsioon	Krundi sihtotstarve %
1.	Siilu	1,03	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa, üldmaa 88/5/7
2.	Mereääre	1,07	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa, üldmaa 88/5/7

3.	Silmapiiri	1,16	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa, üldmaa 89/5/6
4.	Murdlane	1,26	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa, üldmaa 90/5/5
5.	Laineserva	1,37	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa, üldmaa 80/5/15
6.	Luigelaulu	1,32	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa, üldmaa 70/5/25
7.	Nõelasilma	0,38	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa, transpordimaa 84/11/5
8.	Sooserva	0,76	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa, transpordimaa 90/5/5
9.	Kaluri	1,0	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa, transpordimaa 90/5/5
10.	Soola	0,83	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa, transpordimaa 86/5/9
11.	Lapiveere	0,65	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa 93/7
12.	Loodetuule	0,88	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa, transpordimaa 90/5/5
13.	Läänetuule	0,60	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa 93/7
14.	Edelatuule	0,60	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa, transpordimaa 86/7/7
15.	Lõunatuule	0,60	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa 93/7
16.	Põhjatuu	0,59	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa 93/7
17.	Kirdetuule	0,62	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa, transpordimaa 87/6/7
18.	Idatuule	0,61	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa, transpordimaa 83/7/10
19.	Kagutuule	0,61	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa 93/7

20.	Ruudu	0,58	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa 93/7
21.	Liivapiiri	0,63	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa, transpordimaa 89/6/5
22.	Kadaja	0,63	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa, transpordimaa 88/6/6
23.	Liivanõmme	0,63	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa 94/6
24.	Leevaku	0,60	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa 93/7
25.	Lonni	0,66	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa, transpordimaa 89/6/5
26.	Ladusa	0,52	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa, transpordimaa 86/8/6
27.	Liimiku	0,40	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa 90/10
28.	Teeääre	0,63	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa, transpordimaa 84/6/10
29.	Muumi	0,54	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa, transpordimaa 88/7/5
30.	Kiviääre	0,68	Puhkeala, suvemaja	Maatulundusmaa, elamumaa, transpordimaa 89/6/5

Kruntide kasutusõiguse kitsendused.

1. Teeservituudid: (joonisel kollane) sisaldab endas nii sõidutee- kui ka jalgte servituuti. Teeservituudid koormavad järgmisi krunte: Silmapiiri, Mereääre, Nõelasilma, Sooserva, Kaluri, Soola, Lapiveere, Loodetuule, Läänetuule, Edelatuule, Põhjatuu, Kirdetuule, Idatuule, Ruudu, Liivapiiri, Kadaja, Leevaku, Lonni, Ladusa, Teeääre, Muumi, Kiviääre.

2. Liiniservituudid: (joonisel roheline) sisaldab elektriliine.

Liiniservituudid koormavad järgmisi krunte: Nõelasilma, Kaluri, Soola, Lapiveere, Loodetuule, Põhjatuu, Kirdetuule, Idatuule, Kagutuule, Ruudu, Liivapiiri, Leevaku, Lonni, Ladusa.

3. Veejuhtimisservituudid: (joonisel sini-lilla)

Veejuhtimisservituudid koormavad järgmisi krunte: Nõelasilma, Sooserva, Kaluri, Soola, Lapiveere, Loodetuule, Edelatuule, Lõunatuule, Põhjatuu, Kirdetuule, Idatuule, Kagutuule, Ruudu, Liivapiiri, Kadaja, Leevaku, Lonni, Ladusa, Teeääre, Muumi.

4. Kaitsevööndi servituudid:

Rannal on ehituskeeluvöönd, mille laius tavalisest veepiirist on 200 m.

Veekaitsevööndi laius tavalisest veepiirist on 20 m.

4.3 Funktsionaalne tsoneerimine ja hoonestus

Planeerimisprojektis on tehtud ettepanekud suvemajade ehitamiseks looduslikult kaunile kadakasele rannakarjamaale.

Planeeritav maa-ala jaguneb kolmeks hoonestatud piirkonnaks.

Maa-ala on jagatud 30 krundiks, igale krundile on seatud ühe suvemaja hoonestusõigus. Silmapiiri krundi merepiirile on soovi korral võimalik rajada puidust paadisild.

Hoonestus

Hoonestuseks on soovitatav kasutada mäta- või kivikatuselga rõhtpalkhooneid.

Hooned paigutatakse kadakate vahele karjamaale. Suvemajade rajamisel tuleb säästlikult suhtuda ümbritsevasse keskkonda ning asukoha valikul lähtuda võimalikult vähestest raiete tegemise vajalikkusest.

Suvmaja lähiümbruse võib soovikorral piirata kiviaiaga. Maa-alal on keelatud võrkpiirete rajamine, et võimaldada loomadel võimalikult vaba liikumist. Hoonete juurde ei ole soovitatav rajada tuluaeda, lähiümbruse kujundamisel tuleks lähtuda ümbritsevast keskkonnast.

Hoonestustingimused

Jrk. nr.	Krundi nimetus	Krundi suurus ha	Maks. hoonestusõigus m ²	Lubatud täis-ehitus %	Lubatud ehitiste arv krundil	Katusekalle °	Lubatud harja-joone maks. kõrgus m	Maks. korruste arv	Soovitud
1.	Siilu	1,03	100	1	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivistusega rõhtpalkhoone
2.	Mereääre	1,07	100	1	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivistusega rõhtpalkhoone
3.	Silmapiiri	1,16	100	1	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivistusega rõhtpalkhoone
4.	Murdlaine	1,26	100	1	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivistusega rõhtpalkhoone
5.	Laineserva	1,37	100	1	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivistusega rõhtpalkhoone
6.	Luigelaulu	1,32	100	1	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivistusega rõhtpalkhoone
7.	Nõelasilma	0,38	100	3	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivistusega rõhtpalkhoone
8.	Sooserva	0,76	100	1	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivistusega rõhtpalkhoone
9.	Kaluri	1,0	100	1	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivistusega rõhtpalkhoone
10.	Soola	0,83	100	1	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivistusega rõhtpalkhoone
11.	Lapiveere	0,65	100	2	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivistusega rõhtpalkhoone
12.	Loode- tuule	0,88	100	1	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivistusega rõhtpalkhoone
13.	Lääne- tuule	0,60	100	2	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivistusega rõhtpalkhoone
14.	Edelatuule	0,60	100	2	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivistusega rõhtpalkhoone
15.	Lõuna- tuule	0,60	100	2	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivistusega rõhtpalkhoone
16.	Põhjatule	0,59	100	2	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivistusega rõhtpalkhoone

17.	Kirdetuule	0,62	100	2	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivikatusega rõhtpalkhoone
18.	Idatuule	0,61	100	2	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivikatusega rõhtpalkhoone
19.	Kagutuule	0,61	100	2	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivikatusega rõhtpalkhoone
20.	Ruudu	0,58	100	2	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivikatusega rõhtpalkhoone
21.	Liivapiiri	0,63	100	2	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivikatusega rõhtpalkhoone
22.	Kadaja	0,63	100	2	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivikatusega rõhtpalkhoone
23.	Liiva-nõmme	0,63	100	2	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivikatusega rõhtpalkhoone
24.	Leevaku	0,60	100	2	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivikatusega rõhtpalkhoone
25.	Lonni	0,66	100	2	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivikatusega rõhtpalkhoone
26.	Ladusa	0,52	100	2	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivikatusega rõhtpalkhoone
27.	Liimiku	0,40	100	3	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivikatusega rõhtpalkhoone
28.	Teeääre	0,63	100	2	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivikatusega rõhtpalkhoone
29.	Muumi	0,54	100	2	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivikatusega rõhtpalkhoone
30.	Kiviääre	0,68	100	1	1	15-45	8.00	2	Mätas- või kivikatusega rõhtpalkhoone

4.4 Keskkonna- ja tulekaitsenõuded

Planeeritaval maa-alal ega selle lähiümbruses ei paikne ettevõtteid, mille funktsioneerimine eeldaks ohtu keskkonnale nii tugevatoimeliste mürkainete atmosfääri väljapaiskamise tõttu ega ka plahvatusohtu.

Tulekaitsenõuded.

Maa-ala planeerimisel on lähtunud kehtivatest tuletõrjenormidest.

Planeeritud hoonestus kuulub tulepüsivuse seisukohalt klassi tähistusega TP3. Hooned on ühe- ja kahekorruselised, kõrgusega alla 8 m. Tulepüsivusklassi TP3 kuuluv ehitis tuleb püstitada kinnistu piirist vähemalt 7,5 m kaugusele.

Üks suvemaja moodustab tuletõkkeseksiooni, mille suurus on alla ~~14~~100 m². Hoonete vaheline kuja on vähemalt 15 m.

Hoonetele tuletõrjevahenditega juurdepääsuks on planeeritud 4 m laiune juurdesõidutee, mis on rajatud kahe ringsõiduna.

Tulekustutusvee tarbeks on maa-alale ette nähtud kaks maa-alust metallmahutit 'a 50 m³.

Mahutite juurde on ette nähtud teelaiendid.

4.5 Haljastus ja heakorrastus

Planeeritavat ala iseloomustab avarus. Majad on "istutatud" kadakate vahele. Seetõttu ei ole hoonete juures ette nähtud aiamaad.

Täiendistutusteks on sobiv kasutada igihaljaid koolitatud liike. Seda eeskätt meeleolu säilitamiseks.

Teeääre krundil paikneva sõidutee laiendi kõrvale on planeeritud jäätmete sorteerimise koht, kus eraldatakse paber-papp, klaas, plastik ja metall. Sorteerimise koha valdaja on maa-üksuse valdaja, kelle krundil see paikneb.

Ohtlikud jäätmed ladustatakse selleks ettenähtud kohas.

4.6 Teede võrk ja liikluskorraldus

Planeeritavat maa-ala läbib põhjast lõunasse kruusakattega tee.

Teelt toimub kaks mahasõitu kruusakattega külavaheteede. Need on ringteed, millelt hargnevad juurdepääsuteed suvemajade poole.

Teede laius on 4 m.

Silmapiiri krundil suundub mere poole jalgtee. Seda pinnaseteed mööda pääseb mereranda.

4.7 Insener-tehniline varustus

4.7.1 Veevarustus ja kanalisatsioon

Suvmajade varustamine veega on ette nähtud ühise puurkaev-pumbamaja baasil. Puurkaev projekteeritakse ja ehitatakse Kaluri maaüksusele vastavat litsentsi omava ettevõtte poolt. Puurkaevu valdaja on krundi omanik, kelle maaüksusel kaev paikneb. Kogu planeeritava maa-ala veega varustamist reguleeritakse puurkaevu valdaja ja tarbijate vahel konkreetsete lepingutega.

Puurkaevu vajalik tootlikkus on 5,8 m³/h.

Veetorustik on planeeritud ringvõrguna ja dimensioneeritud sellise arvestusega, et iga suvmaja on võimalik varustada veega ükskõik kumba haru pidi. Seega ei ole üksikute lõikude väljaehitamise järjekord oluline.

Vee jaotuskaevud paigutatakse selliselt, et ühe kaevu baasil on võimalik teostada mitme suvmaja ühtsesse võrku ühendused.

Üksiku eraldiseisva tarbija võib ühendada ka ilma kaevuta – kolmik ja “maakraani” abil.

Orienteeruv magistraalorustiku kogupikkus on 1410 jm, paigaldamissügavusega 1,3 m.

Tulekustutusvee tarbeks on ette nähtud paigaldada kaks maa-alust metallmahutit a'50 m³.

Puurkaev-pumplat on vajadusel võimalik ehitada ka maa-alusena.

Kuna suvmajade ehitamine ei toimu ühes etapis ning nende kasutamine hiljem on sesoone, ei ole kogu maa-ala kanaliseerimine ühtsesse puhastisse võimalik.

Arvestades samas merepiiri lähedust ja pinnasevee kõrget taset, ei ole ka heitvee imb- või filtersüsteemi kasutamine võimalik.

Suvmajade heitvete kanaliseerimine on ette nähtud teostada individuaalsete klaasplastist kogumiskaevude baasil. Kogumiskaevude tühjendamiseks sõlmida vastav leping lähima reoveepuhasti valdajaga.

4.7.2 Elektrivarustus

Suvenemajade varustamiseks elektrienergiaga on ette nähtud 10 kV õhuliini ja 0,4 kV kaabelliinide ehitamine ning 10/0,4 kV alajaama paigaldamine planeeritava maa-ala piirile. Projekteeritava 10/0,4 kV alajaama tüüp ning täpne asukoht, samuti 10 kV ja 0,4 kV õhu- ning kaabelliinide ristlõiked määratakse eraldiseisva elektrivõrkude tööprojektiga, mille koostamise aluseks võetakse konkreetsete ehitiste arvutuslikud võimsused.

Kuna planeeritav maa-ala on ehituslikult tzoneeritud kolmeks, siis iga piikonna elektrienergiaga varustamine alajaamast on ette nähtud eraldi väljuvate fiidrite baasil.

Magistraalkaablid paigaldatakse 0,7 m sügavusele maapinnast veetorstikuga sama kaevu vastasseina, kusjuures kaabli ning veetorstiku puhas rõhtkaugus peab jääma vähemalt 0,5m. Ristumisel torustikega peab kaabli ja toru vahe olema samuti vähemalt 0,5 m, mida võib vähendada 0,25 m tingimusel, et kaabel kaitstakse plasttoruga. Ristumisel teedega tuleb kaablid paigaldada plasttorusse 1,0 m sügavusele teepinnast. Kõik kaablid märgistatakse signaallindiga.

Aluseks võttes suvenemajade planeeringut on 0,4 kV magistraalliinide trassile ette nähtud paigaldada 17 transiit-jaotuskilpi K-1 arvestusega, et ühe kilbi baasil oleks võimalik mitme suvenemaja toitekaabli ühendamine. Transiit-jaotuskilpide asukohtade valikul on lähtutud veevõrgu jaotuskaevude paigutusest, et samasse kaevikusse oleks võimalik asetada nii suvenemaja elektrisisestuskaabel kui ka veevõrgu sisestustoru.

Kuna suvenemajade ehitus ei toimu üheaegselt, vaid pikema perioodi jooksul, on esimeses etapis üksikute hoonete elektrienergiaga varustamine võimalik ka diisel- või bensiinimootoriga elektrigeneraatorite baasil.

4.8 Tehnilised näitajad

1. Planeeritava maa-ala suurus	22,44 ha
2. Maks. ehitusalune pind	3000 m ²
3. Hoonestuse koefitsent	1%
4. Planeeritud krunte	30 krunti
5. Planeeritud hooneid	30 hoonet

T. Adamsen

ADAMS GRUPP OÜ juhatja

6. KASUTATUD KIRJANDUS

- Saaremaa. Maateaduslik, majanduslik ja ajalooline Kirjeldus Tartu, 1934
- Saaremaa. Koost. E.Lõbu, E. Prooses ja V. Miller. Tallinn, 1970.
- Eesti metsad. Koostanud U.Valk ja J.Eilart Tallinn, 1974
- "Saaremaa ajaloo-ja kultuurimälestised" O.Pesti, K.Rikas Tallinn, 1991
- Siin- ja sealpool maanteed. E.Prooses Tallinn 1975
- Lümända vald. Manivald Jõgi OÜ Saaremaa Raadio 1998

Seadused:

- Planeerimis- ja ehitusseadus
- Ranna ja kalda kaitse seadus
- Asjaõigusseadus
- Metsaseadus
- Veeseadus